

Z Buchenwaldu zachránil tisíc dětí

Od narození zachránce židovských chlapců uplynulo 121 let, připomněla ho mimo jiné přednáška.

■ Antonín Zvěřina

Od narození třebečského rodáka a zachránce stovky mladých židovských životů Antonína Kaliny uplynulo v pátek 17. února 121 let. Zemřel 26. listopadu 1990.

Jeho pozoruhodný příběh připomíná v Třebíči pamětní síň umístěná v budově bývalé židovské školy vedle Zadní synagogy.

Turistické informační centrum Zadní synagoga připravilo pro veřejnost a školní skupiny program, který přiblížil pamětní síň a expozici Děti Antonína Kaliny jiným způsobem, než je při běžné návštěvě zvykem.

Na den výročí Kalinova narození mohli studenti středních škol a žáci 9. tříd základních škol v dopoledních hodinách navštívit speciální komentované prohlídky pamětní síně a přílehlé expozice.

Veřejnost dostala příležitost vyslechnout si komentovaný výklad o zachránci více než 900 židovských dětí z koncentračního tábora Buchenwald v sobotu 18. a v neděli 19. února.

Vrcholem sobotního programu byla přednáška Anety Chytkové. Autorka knihy o Antonínu Kalinovi si připravila zajímavé povídání a následnou besedu.

Průvodce pamětní síní Vít Kratochvíl připomíná, že Kalina po návratu z koncentračního tábora Buchenwald, kde se mu záchrana zdařila, nikdy o ní nemluvil. „O jeho činu věděli jen nejbližší spolupracovníci a také zachráněné děti,“ sděluje Kratochvíl.

Nepřála doba

Připouští, že tomu všemu neprospěla ani doba po druhé světové válce. Kalina si s některými dětmi po válce psal, a to až do roku 1948. Po rozdělení světa na dva tábory korespondence skončila.

Jeho čin se dostal na veřejnost z iniciativy zachráněných dětí a Kalina až posmrtně obdržel vyznamenání Spravedlivý mezi národy v roce 2012 v Izraeli. Dostalo se mu i ocenění Čestný občan Třebíče o dva roky později.

„V pokročilém věku poskytl rozhovor dvěma americkým novinářkám a na otázku, zda se nebál, odpověděl, že on už měl život za sebou, ale ty děti před sebou. Proto riskoval svůj život. Když ho navštívil publicista Stanislav Motl, dokonce ho pokáral, že o něm hodlá psát,“ vypráví Kratochvíl.

Další místnost se věnuje spolupracovníkovi Kaliny Jindřichu Flussarovi a je tam i zmínka o posledním žijícím zachráněném Naftali Fürstovi, který do Třebíče často přijíždí. Dva za zachráněných obdrželi Nobelovu cenu.

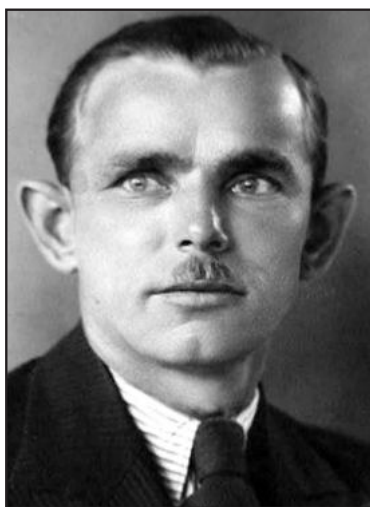
Spisovatel Imre Kertész z Maďarska ji dostal v roce 2002. Hlavním tématem jeho románů je pronásledování Židů během holocaustu. „Nikdy nepsal o holocaustu v minulém čase, stále považoval téma za aktuální,“ říká Kratochvíl.

Elie Wiesel dostal Nobelovu cenu

VÍT KRATOCHVÍL seznamuje návštěvníky Pamětní síně Antonína Kaliny z jeho osudy.

Foto: Antonín Zvěřina

ANTONÍN KALINA

za mír. Byl to spisovatel, politický aktivista, judaista, romanopisec, autor autobiografie, vysokoškolský učitel, překladatel, novinář, humanista a filozof, který se zabýval příčinami holocaustu.

Mnoho lidí neví

Aneta Chytková v úvodu své přednášky říká, že mnoho lidí v České republice i ve světě zná jména Oskara Schindlera či Nicholase Wintona, ale málokdo zná příběh třebečského Antonína Kaliny.

„Přijde mi to škoda. Učím tady na gymnáziu, a když jsem se napříč ročníky ptala studentů, zda znají příběh Antonína Kaliny, tak mě překvapilo, že spousta z nich o něm neslyšela,“ poznamenává Chytková.

Myslí si, že v historii není člověk, který by se Antonínu Kalinovi vyrovnal. „Jeho čin není stále ještě doceněn, jak by měl být,“ pokračuje Chytková.

Připomíná, že Kalina se narodil do rodiny obuvníka v třebečské čtvrti Kočičina. Jednalo se o velice chudou rodinu, ač otec obuvník, často neměli její členové ani boty. Pocházel z dvanácti dětí, nejstarší bratr padl v první světové válce a další zemřel po narození.

Antonín byl nejstarší ze zbývajících

deseti. Od mládí měl rád cyklistiku, jezdil na kole až k moři či do Vídně. Rodina byla levicově orientovaná, otec patřil k sociálním demokratům, a když vznikla v roce 1921 komunistická strana, mimo jiné ji zakládal další třebečský rodák Bohumír Šmeral, otec do této strany okamžitě vstoupil.

Antonín Kalina junior se do ní přihlásil o dva roky později, v roce 1923. V roce 1925 se Kalina oženil a o rok později se manželům narodila dcera. Tehdy začal pracovat v borovinské továrně na obuv, což byla v rámci Československa velice významná továrna.

Při hospodářské krizi se dostala do potíží a tehdy ji přebral Tomáš Baťa. Ten neměl komunisty rád. Podle vzpomínek Kaliny si ho Baťa zavolal a nabídl mu lepší práci a více peněz, když komunistickou stranu opustí.

To Kalina odmítl a díky tomu čtyři členové rodiny přišli o práci. „Kalina byl velmi rázný a nenechal si jen tak něco líbit. Poprvé byl odsouzen jako osmnáctiletý v roce 1920 a před soudem stanul ještě několikrát,“ pokračuje Chytková.

V roce 1931 na předvolební schůzi komunistů do Třebíče přijeli provokatéři ze Zlína, a když se to Kalina dozvěděl, sebral další soudruhy a šel na schůzi podpořit kolegy. Vzpomíná, že z vysokých schodů házeli takzvané boxery dolů, kde na ně čekali další soudruzi.

„Z toho se dá usoudit, že Kalina nešel pro ránu daleko. I když za toto nebyl potrestán,“ vysvětluje Chytková. Před soudem ale stanul v roce 1932, 1933, 1934 i v roce 1935. V roce 1933 se dostal do křížku s ostrahou sokolského sletu a dostal tři dny vězení.

Dostal se do rady

Za komunistickou stranu poprvé kandidoval do obecního zastupitelstva v roce 1931 z osmého místa. Komunisté skončili třetí za národními socialisty a lidovci a získali osm mandátů.

Kalina se tak dostal do městského zastupitelstva a dokonce do rady.

V roce 1938 už komunisté skončili druzí za národními socialisty a Kalina kandidoval za komunisty na druhém místě a opět byl zvolen do rady. „V té době byl brán v Třebíči jako neoficiální vůdce levice,“ nastiňuje Chytková.

Po Mnichovské dohodě začíná takzvaná druhá republika a byly zakázány kulturní a politické organizace. Mezi nimi to byla i komunistická strana. Kalina byl zbaven i členství v radě. Proti tomu se jako jediný odvolal.

„Od vzniku protektorátu začaly vznikat seznamy nepřátel říše a na nich byli politici, inteligence, duchovní, sokolové a Antonín Kalina se na něm ocitl také,“ poukazuje Chytková. Zatčen byl v den, kdy vypukla světová válka. Ráno šel do práce a vrátil se v roce 1945.

Přes Jihlavu, Znojmo a Špilberk se dostal do koncentračního tábora Dachau a následně do Buchenwaldu. Dachau byl první koncentrační tábor založený v roce 1933.

„Přesné číslo obětí koncentračních táborů se patrně nikdy nepodaří zjistit. Uvádí se devět milionů lidí, ale i 25 milionů lidí. Jen u židovského obyvatelstva se to týká šesti milionů osob,“ naznačuje Chytková.

Pokračuje, že vězni v koncentračních táborech dostávali označení, například židě žlutý trojúhelník, političtí vězni červený či zločinců zelený. Chytková ukazuje i výnos českého ministerstva, kolik by měli vězni dostávat jídla na týden, což se nedodržovalo.

Do Dachau se Kalina dostal 7. nebo 8. září 1939. Pobył tam do 25. září a pak byl přesunut do Buchenwaldu. V Dachau se dostal Kalina do sporu s německým vězňem, který Čechům vysvětloval podmínky v táboře, a ti mu nerozuměli a on se k nim choval hrubě.

„Kalina ho chytil pod krkem, a protože německy uměl, tak mu řekl, ty jsi komunista, já taky, a komunisti se takhle nechovají. Setkali se ještě v Buchenwaldu a tento vězeň mu pomáhal pro děti shánět příkrývky a deky,“ říká Chytková. (Pokračování na str. 17)